

Petras uppfinning en väg till rent vatten

En fri själ som mekar i sin verkstad, hög på ren inspiration? Nej, uppfinnaren Petra Wadström ägnar mycket tid åt att jaga pengar.

– Min drivkraft kommer från att förbättra människors liv. Man ryser och gråter när man ser det, säger hon.

01 DEC 2011

Internationellt fokus. Solvatten är en plastdunk som öppnas i två delar (den syns på hyllan till höger om lampan). Petra får ständigt bevis på att den underlättar livet där vattentillgången är dålig.

Foto: Viktor Gårdsäter

Det regnar över Stockholm. Solen som källa till välbefinnande känns avlägsen – men på sitt kontor sitter uppfinnaren Petra Wadström och skajpar med Afrika om just solen som vattenrenare.

– Jag sitter ju inte här och uppfinner. Just nu är vi en fas där vi hittar subventioneringslösningar, säger hon krasst.

I skyltfönstret intill exponeras innovationen Solvatten. Östermalmsbor på väg till jobbet kan under paraplykanten kika in på en svart plastdunk som öppnas i två delar, som en bok. Varje del är täckt av en speciellt utformad plastskena som släpper in de ultravioletta solstrålarna. Vattnet värms upp och bakterierna dör så att vattnet blir drickbart efter några timmar. En indikator mäter temperaturen och visar när vattnet är rent.

Uppfinningen har belönats med flera priser, bland annat Coops Änglamarkspris tidigare i år. Och fördelarna med Solvatten är många: Det gör människor friskare genom att de får enkel tillgång till rent och varmt vatten. Det sparar pengar och tid åt familjer som inte behöver köpa eller samla ved för att värma vatten över öppen eld. Det skonar klimatet genom att minska utsläppen från vedeldning och det sparar skog och skyddar därmed marken från erosion.

– Det har alltid varit en självklarhet för mig att vi människor är en del av naturen, säger Petra Wadström.

Hennes mamma var konstnär och medan hon jobbade i sin verkstad satt dottern utanför i naturen med block och penna. Pappan var naturvetenskapligt intresserad, med en fascination för bland annat DNA, och ur kombinationen av konst och

natur sprang Petras uppfinningsrikedom. Hon var inte gammal när hon ritade mönster till ett par nallestövlar som hon sålde i ett antal exemplar.

Som ung utbildade hon sig till biokemisk forskningsassistent, men hon höll fast vid sin fria kreativitet. Hon målade och arbetade med grafik och drev under 1990-talet en konstskola för barn. Samtidigt, med avstamp i 1970-talets gröna våg, startade hon och hennes man ett litet lantbruk nära Åkersberga norr om Stockholm och drev det i över tjugo år. Paret och deras så småningom fyra barn hade får och var fodervårdar åt hästar.

När familjen sålde gården började Petra Wadström försöka omsätta sina idéer i produktion.

– Det fanns de som var nedvärderande mot ”konstnärinnan” och tyckte att det jag gjorde var design. Men mitt liv som konstnär har gjort att jag ifrågasätter och vänder upp och ner på gamla sanningar, säger Petra Wadström med ett leende.

Hon blev snarare sporrad än nedslagen och fick bland annat stöd från nyföretagarorganisationen Almi. De första av hennes uppfinningar som producerades blev Opbra, en behå för bröstopererade kvinnor, och Osnodd, ett stöldskydd för bland annat plånböcker.

Idén till Solvatten fick Petra Wadström 1999 i Indonesien där hon var på semester.

– Man slås av problemen som människor har där. Hela familjer lider då barn blir sjuka för att de dricker smutsigt vatten och lever med dålig hygien.

Familjen Wadström hade just tillbringat en längre tid i Australien. Petra Wadströms man hade arbetat på ett forskningsstipendium inom medicin och hon själv hade verkat som konstnär – och grunnat över hur solen flödade men inte användes som energikälla.

Behov plus möjlighet alltså – och vips så hade hon en idé. Vägen till färdig produkt var lång, men sedan några år tillbaka kretsar Petra Wadströms verksamhet nästan helt kring den enkla svarta plastdunken.

På kontorets väggar sitter bilder på folk i Kenya, Nepal och Pakistan som vandrar med Solvattendunkar på huvudet, hämtar vatten ur brunnar och bjuder sina barn att släcka törsten. Det är detta som ger Petra Wadström energi.

– Att se hur andras liv blir rikare har förändrat mig och gjort mig mer fördomsfri. Att få påverka någon annans liv så mycket och så långt bort, det är något annat än att förbättra sin sommarstuga lite.

Sonen och medarbetaren David Wadström tränger sig förbi för att hämta flyttkartonger, telefonen ringer och hunden Morgan vispar omkull en kaffekopp med svansen. Det är trångt om utrymme och tajt om tid. En flytt till en större lokal ska organiseras och samtidigt ska det dagliga arbetet rulla på.

Att vara uppfinnare är också att vara entreprenör och att vara entreprenör är att, åtminstone tidvis, vara administratör – att organisera, producera, marknadsföra, sälja och distribuera. Kontorsjobb alltså. Är det inte tråkigt?

– Nej, själva uppfinnandet räcker inte, uppfinningen måste också nå ut. Tråkigt är det inte men det kan vara slitsamt.

Ungefär 30 000 människor har fått tillgång till rent vatten från de 5 000 Solvattenrenare som finns spridda i 16 länder. Siffrorna skulle kunna vara högre. En förklaring är priset. Varje Solvattenrenare kostar ungefär 700 kronor. Det är mer än slutanvändaren kan betala, så för att vattenrenaren ska kunna nå ut i större skala behövs finansiärer utifrån.

För svenska torp? Solvatten är tänkt för länder där rent vatten är en bristvara. Men uppfinnaren Petra Wadström kan föreställa sig en marknad även i Sverige. – Vi använder Solvatten i vår sommarstuga, säger hon. Foto: Viktor Gårdsäter

De stora biståndsorganisationerna har inte köpt in Solvatten. En före detta Sidachef säger att Solvatten inte har tagit tillräcklig hänsyn till människors vardag – de bär ofta vatten långa sträckor och vattenrenaren är svår att kånka.

Petra Wadström fnyser.

– Biståndsorganisationerna vill ha stora lösningar, men stora lösningar ger stora problem. Man behöver inte ändra på allt. Människor hämtar vatten i sina gula plastbunkar och tömmer över det i Solvatten.

Petra Wadström menar att biståndsorganisationernas definition av demokratibyggnad ibland är alltför snäv.

– De har inte fattat att småskaliga lösningar som Solvatten också är demokratibyggnad. De ger kvinnor tid och kraft och barn möjlighet att gå i skolan i stället för att stanna hemma och vara sjuka.

Under tider som denna, när produkten ska ut på marknaden, måste Petra Wadström sätta sin kreativitet en aning på sparlåga. Hon drömmer om att ha en verkstad intill kontoret och jobba med det kreativa parallellt.

– Jag kommer på en massa saker som kan bli uppfinningar senare, men som jag måste bromsa för att jag inte hinner. Dem har jag i skissblocket.

Bland annat skissar hon på ett system för att tillvarata urin och använda som gödning. En idé som hittills har kanaliseras i ett konstverk, baserat på en pissoar och utställt i Huddinge konsthall nu under hösten.

Petra Wadström har arbetat en hel del med barn under åren, som mulleledare och sagoläsare på bibliotek. Och som medlem av juryn för uppfinnartävlingen Finn upp har hon sett barns idérikedom.

– Man ska försöka få barn att upptäcka problem. Sedan ska man förse dem med verktyg för att lösa problemen. Men man ska inte visa dem direkt på målet och inte belöna prestationer, det kan ta död på många kreativa tankar.

Petra Wadström tycker det är utmärkt att de nya läroplanerna lyfter fram vikten av entreprenörskap.

– Det är jättebra att barn får testa den yrkesrollen redan i skolan, när det inte behöver bli en stor satsning. Lärarna måste vara ödmjuka inför barns idéer och hjälpa dem med allt. Från att tänka filosofiskt kring vad man kan göra med sin idé till att till exempel föra kassabok, säger Petra Wadström.

Petra Wadström

Ålder: 59

Bor: Åkersberga.

Familj: Calle och fyra barn: David, Feline, Miriam, Oliwer – och Milo, det första barnbarnet.

Yrke: Uppfinnare.

Karriär: Mamma, mulleledare, sagoläsare, forskarassistent, konstnär, uppfinnare, företagare. Alla bitar betyder mycket!

Inspirationskälla: Egen tid.

Fritid: Promenader med hunden Morgan.

Läser: En halv gul sol av Chimamanda Ngozi Adichie.

Dold talang: Duktig skrotsamlare.

AV TEXT: KATARINA BJÄRVALL

